

Werkprogramma 2012

Versie 14 juli 2011

Het Werkprogramma van het Sociaal en Cultureel Planbureau staat in het teken van het ondersteunen van het beleid van de overheid, waar dat gericht is op het behoud en de verhoging van het welzijn en het welbevinden van de Nederlandse burger en samenleving. Het SCP heeft een lange traditie van onderzoek naar de leefsituatie van de bevolking. De rapportages zijn veelal ontwikkeld in samenspraak met betrokken departementen. Blijkens de reacties van het kabinet, de Tweede Kamer, de departementen en maatschappelijke organisaties voorzien zij in belangrijke mate in de behoefte aan integrale (overzichts)informatie over de leefsituatie en het voorzieningengebruik van de Nederlandse bevolking en allerlei specifieke bevolkingscategorieën.

Veel van de door het SCP in 2012 uit te voeren projecten vloeien voort uit eerder gemaakte afspraken of verkregen opdrachten. Het *Sociaal en Cultureel Rapport* (SCR) verschijnt iedere twee jaar als verplichting direct voortvloeiend uit het KB van 1973, dat tot de instelling van het SCP leidde. In 2012 zal het 20ste SCR gewijd worden aan het thema 'eigen verantwoordelijkheid van de burgers'. In de afgelopen decennia heeft de overheid zich meer en meer teruggetrokken uit diverse maatschappelijke sectoren en laat veel meer aan de verantwoordelijkheid van de burger over. Deze beweging is in overheidssectoren zichtbaar, maar in de ene meer dan in de andere.

Er zijn daarnaast langjarige afspraken met departementen over de opstelling van bijvoorbeeld het *Jaarrapport Integratie*, de *Discriminatiemonitor*, de *Monitor Sociaal Vitaal Platteland*, de *Emancipatiemonitor*, de *Rapportage Sport*. Het *cultureel draagvlak* is een meerjarig onderzoeksprogramma, dat voor OCW wordt uitgevoerd en doorloopt tot 2013.

Veel van het SCP-onderzoek is gebaseerd op door het CBS verzamelde en ter beschikking gestelde gegevens. Daarnaast laat het SCP zelf ook enkele grote surveys uitvoeren, in toenemende mate in samenwerking met het CBS. Voor 2012 wordt een herontwerp van een aantal belangrijke dataverzamelingen voorzien (AVO (gebruik van voorzieningen in de publieke sector) en Culturele Veranderingen (opvattingen en houdingen van de Nederlandse bevolking)). Ook in 2012 komen de gegevens beschikbaar van het Tijdbestedingsonderzoek .

Eveneens in 2012 zal het SCP ten behoeve van het kabinet per kwartaal rapporteren over de uitkomsten van het in 2008 gestarte regelmatige onderzoek naar zorgen en maatschappelijke kwesties die leven in de bevolking en van belang zijn voor de politiek (Continu Onderzoek Burgerperspectieven). Uiteraard wordt door het SCP ten behoeve van de rapporten ook intensief gebruik gemaakt van door internationale organisaties verzamelde gegevens (OESO, Eurobarometer, Eurostat, European Social Survey).

Het SCP maakt deel uit van het Central Coordinating team van het *European Social Survey*, waarin meer dan dertig landen participeren. Het ESS maakt op veel terreinen een vergelijking tussen landen mogelijk op het gebied van attitudes en opvattingen, zoals bijvoorbeeld veiligheid, vertrouwen, sociale cohesie en sociale zekerheid. In 2012 worden gegevens verzameld op het terrein van "Personal and Social Well-being" en "Europeans' understandings and evaluations of democracy".

Het SCP is altijd in nauw overleg met de departementen over hun informatie- en onderzoeksbehoeften. Mochten zich actuele vraagstukken voordoen, dan zal de (beperkte) vrije ruimte in goed overleg worden ingevuld. Dit betekent dat het voorliggende werkprogramma continu zal worden geactualiseerd.

Veel projecten en onderwerpen hebben een meerjarig karakter en een deel van het werkprogramma van het SCP is ook breder en algemener van aard, hetgeen goed past bij de thema-indeling. In dit SCP-werkprogramma 2012 zijn alleen die projecten en onderzoeken vermeld die zeker in 2012 ter

hand zullen worden genomen. Thema's en onderzoeken die nog in een pril stadium van verkennen van mogelijkheden verkeren, laten we hier buiten beschouwing.

De projecten zijn geordend naar de volgende 8 thema's:

- arbeid, inkomen, sociale zekerheid
- onderwijs, educatie en cultuur
- emancipatie en minderheden
- jeugd en gezin
- publieke opinie
- zorg
- civil society, leefbaarheid, duurzaamheid, veiligheid
- gebruik en productie quartaire sector

Arbeid, inkomen, sociale zekerheid

Arbeidspanels. Sinds 2010 beheert het SCP in opdracht van SZW twee langlopende panels, waarmee ontwikkelingen aan de vraag- en aanbodzijde van de arbeidsmarkt in kaart kunnen worden gebracht. Het arbeidsaanbodpanel bestaat sinds 1985 en is een tweejaarlijks onderzoek onder ongeveer 5.000 werkenden en niet-werkenden. Het vraagpanel wordt sinds 1989 iedere twee jaar afgenomen bij ca. 2.000 bedrijven met vijf of meer werknemers. In 2012 zal worden gerapporteerd over de uitkomsten van het Arbeidsaanbodpanel 2010. De gegevens uit de panels worden ook gebruikt voor specifieke onderwerpen, zoals de Rapportage Ziekteverzuim, arbeidsongeschiktheid en arbeidsparticipatie 2012.

Hogere arbeidsdeelname ouderen en het aanbod van informele zorg. Het beleidsstreven de arbeidsdeelname van ouderen te verhogen kan op gespannen voet staan met een aantal andere activiteiten van deze leeftijdsgroep: het verzorgen van kinderopvang, mantelzorg en het doen van vrijwilligerswerk. In vervolg op eerder SCP-onderzoek (bijv. Ooms et al., 2009) wordt aan de hand van tijdbestedingsgegevens onderzocht of er over een langere periode bezien sprake is van leeftijd-, periode-, en cohort-effecten in de relatie tussen arbeidsparticipatie, mantelzorg en vrijwilligerswerk. Op basis hiervan zullen inschattingen gemaakt worden van de "druk" op het aanbod van informele zorg wanneer de arbeidsdeelname van ouderen -zoals beoogd- de komende jaren zal toenemen.

Rapportage ziekteverzuim, arbeidsongeschiktheid en arbeidsparticipatie 2012. In 2007 en 2010 bracht het SCP in samenwerking met het CBS en TNO | Kwaliteit van Leven de studies 'Beter aan het werk' en 'Beperkt aan het werk' uit. Aan deze nieuwe editie van het project neemt ook het UWV deel. De hoofdvraag is hoe het ziekteverzuim, het arbeidsongeschiktheidsvolume en de arbeidsparticipatie van mensen met gezondheidsbeperkingen zich ontwikkeld hebben, en welke factoren daaraan ten grondslag liggen. Daarnaast wordt aandacht besteed aan enkele specifieke thema's. Dat betreft onder meer de gevolgen van de invoering van 'het nieuwe werken' voor ziekteverzuim en arbeidsdeelname van arbeidsgehandicapten; het belang van financiële prikkels; de werkwijze van 'inclusieve' arbeidsorganisaties; en de re-integratiemogelijkheden van de groeiende groep arbeidsongeschikten die geen band (meer) heeft met een werkgever.

De rol van gedrag en verschijning bij de re-integratie van uitkeringsontvangers. In het regeer- en gedoogakkoord is gewezen op de mogelijkheid dat gedrag en kleding de arbeidsmarktkansen van bijstandsontvangers beperken. Dit onderzoek beoogt in kaart te brengen in hoeverre gedrag, uiterlijkheden, omgangsvormen en taal volgens klantmanagers van belang zijn bij de re-integratie van deze groep. Ook wordt ingegaan op de manier waarop klantmanagers met dergelijke problemen omgaan. De verkennende fase bestaat uit een literatuurstudie en een kwalitatief onderzoek onder een beperkte groep klantmanagers en werkgevers. Afhankelijk van de uitkomsten wordt daarna een kwantitatief onderzoek bij een grotere groep klantmanagers uitgevoerd.

Armoedesignalement 2011-2014. Het SCP brengt sinds 1997 de ontwikkeling van armoede in Nederland in kaart, in samenwerking met het CBS. Tot voor kort gebeurde dit in de oneven jaren in een brede publicatie, de *Armoedemonitor*, en in de even jaren in het beknopte *Armoedebericht*. Met ingang van 2010 is gekozen voor een andere opzet. Het *Armoedesignalement* bevat de trends in (langdurig) arme huishoudens en personen sinds 2000, uitgesplitst naar een aantal achtergrondkenmerken. In overleg met het CBS is besloten de samenwerking in de periode 2011-2014 te continueren. Naast deze jaarlijkse publicatie zal het SCP regelmatig in afzonderlijke studies over specifieke aspecten van armoede en sociale uitsluiting rapporteren.

Veranderende verzorgingsarrangementen. Door de oplopende begrotingstekorten zien veel regeringen zich genoopt de sociale stelsels verder aan te passen. Het is daarbij een uitdaging niet alleen te bezuinigen, maar dat op zo'n manier te doen dat de collectieve en private verzorgingsarrangementen hun primaire doelen – het zeker stellen van inkomen, arbeid en welbevinden – op een adequate manier verwezenlijken. De hoofdvraag van dit project is of bepaalde institutionele trajecten een maatschappelijk gunstiger resultaat realiseren dan andere, met kostenbeheersing als randvoorwaarde. Dit wordt onderzocht via een analyse van de veranderingen die zich tussen 1990 en 2010 voordeden in ca. 25 OESO-lidstaten. Daarbij wordt eerst een empirische typologie gemaakt van de trajecten die zijn gevolgd in de sociale zekerheid, de pensioenen, de zorg en de arbeidsmarktregulering. De uitkomsten daarvan worden gekoppeld aan drie resultaat-indicatoren: de arbeidsdeelname, de armoede en het welbevinden van (groepen van) de bevolking. Tenslotte worden de institutionele trajecten en behaalde resultaten gerelateerd aan de uitgavenontwikkelingen.

Onderwijs, educatie en cultuur

Het achterstandenbeleid in het onderwijs gaat er vanuit dat de leefomgeving waarin sommige leerlingen opgroeien een van de oorzaken is van achterstanden in het onderwijs. Vanuit deze gedachte is de toekenning van middelen voor de bestrijding van achterstanden in het basis- en voortgezet onderwijs mede gebaseerd op de leefomgeving waarin jongeren opgroeien (de impulsgebiedenregeling in het basisonderwijs, het VO-plus arrangement in het voortgezet onderwijs). Ook in het 'Actieplan krachtwijken' worden diverse onderwijsproblemen gesignaleerd in achterstandswijken: leerachterstanden, leerlingen uit multiprobleem-gezinnen, segregatie tussen autochtone en allochtone leerlingen en hoge schooluitval. Onderzoek naar schoolloopbanen richt zich vooral op de invloeden van gezinnen en scholen op leerprestaties, voor de invloed van de leefomgeving is veel minder aandacht. In het voorgenomen project '*onderwijs en buurten*' staat de vraag naar *de invloed van de leefomgeving op schoolloopbanen* centraal. In het basisonderwijs wordt de invloed van de buurt afgemeten aan het prestatieniveau volgens toetsresultaten. In het voortgezet onderwijs gaat het niet alleen om toetsresultaten, maar ook om het verloop van schoolloopbanen in termen van zittenblijven, op- en afstroom en examensucces. In het voortgezet en middelbaar beroepsonderwijs is er daarnaast aandacht voor de invloed van woonbuurten op het risico van voortijdig schoolverlaten. Buurtkenmerken die een rol kunnen spelen zijn onder andere de etnische en sociaaleconomische samenstelling van de buurt.

De bestudering van de publieke belangstelling van media, kunsten en cultureel erfgoed vormt de kern van een meerjarige opdracht van het ministerie van OCW. Hierover wordt periodiek gerapporteerd in een serie met de titel *Het Culturele Draagvlak*. In 2012 zal een studie naar de *kunstzinnige interesse* van de Nederlandse bevolking het licht zien. Centraal hierin staan de ontwikkeling en samenstelling van het publiek van podiumkunsten en beeldende kunsten, zowel voor traditionele als populaire kunstvormen. Aan de orde komen ook de beeldvorming rond kunstvormen en de grootte van het wel geïnteresseerde publiek dat toch geen voorstellingen of tentoonstellingen bezoekt. Met het CBS en de Boekmanstichting wordt samengewerkt aan een op te

zetten tweejaarlijkse *Rapportage Cultuur*, waarvan de eerste editie in 2013 voorzien is. Onderdeel van die samenwerking is tevens een voorstudie naar de mogelijkheden om, in navolging van de *American Arts Index*, te komen tot een *Index Cultuur*, waarin een waaier aan informatie over de culturele sector wordt samengebond en door de jaren gevolgd.

Emancipatie, minderheden

In opdracht van het ministerie van OCW rapporteert het SCP over ontwikkelingen in de *acceptatie van homoseksualiteit* in Nederland. Begin 2012 zal een rapportage verschijnen met een overzicht van gegevens over de houding van de Nederlandse bevolking en de ervaringen van homoseksuele mannen, lesbische vrouwen en biseksuelen. Daarvoor is gebruik gemaakt van bevolkingsenquêtes en een survey onder de doelgroep. Bijzondere aandacht gaat uit naar gevoelens van onveiligheid, ervaren homonegatief geweld en aangiftebereidheid onder slachtoffers van dat geweld. Ook vindt onderzoek plaats naar de ervaringen van homojongeren.

In 2012 zal een aparte publicatie verschijnen over de ervaringen van transgenders, een studie die eveneens in opdracht van het ministerie van OCW wordt uitgevoerd.

Om ontwikkelingen op het terrein van vrouwenemancipatie in beeld te brengen brengt het SCP samen met het CBS op verzoek van het ministerie van OCW periodiek de *Emancipatiemonitor* uit. In 2012 zal een nieuwe editie verschijnen. De opzet daarvan wordt aangepast, om aan te sluiten bij de nieuwe Hoofdlijnenbrief Emancipatie 2011-2015. Momenteel vindt hierover overleg plaats tussen OCW, CBS en SCP.

Momenteel doet het SCP onderzoek naar het belang dat vrouwen hechten aan *economische zelfstandigheid* en hoe zij daaraan invulling geven. Nederlandse surveydata, interviews, internationaal vergelijkend onderzoek en beleidsanalyse worden gebruikt om na te gaan welk belang vrouwen en mannen hechten aan het inkomen en economische zelfstandigheid van vrouwen, en welke rol dit speelt bij besluiten over de arbeidsduur van vrouwen.

Discriminatiemonitor 2012. In 2012 verschijnt de derde aflevering van de discriminatiemonitor. Deze studie wordt uitgevoerd op verzoek van het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid. In deze editie gaat de aandacht in het bijzonder uit naar de betekenis van uitzendbureaus voor de arbeidsmarktkansen van leden van migrantengroepen. Naast de gebruikelijke kwantitatieve analyses belicht de monitor van 2012 de rol die migrantenorganisaties spelen in de bevordering van de arbeidsmarktpositie van migranten.

In 2012 zal, in vervolg op de SCP-studie 'Moslim in Nederland' (2004), een studie verschijnen over de islam. Deze is grotendeels gebaseerd op kwantitatief materiaal en moet duidelijk maken *welke betekenis de Islam heeft voor Turken en Marokkanen in Nederland*. Er wordt onder meer ingegaan op de verscheidenheid binnen de moslims in Nederland en getracht wordt op welke wijze de religieuze beleving zich ontwikkelt: is secularisering de dominante ontwikkeling of neemt de betekenis van het geloof juist toe?

Jeugd en gezin

In opdracht van het ministerie van VWS werkt het SCP aan verbetering van het ramings- en verdeelmodel voor de *jeugdzorg*. Daartoe is in 2011 een omvangrijke enquête verricht onder ouders over de behoefte aan en het gebruik van jeugdzorg. In 2012 verschijnen hierover twee rapportages: een die specifiek is gericht op het ramings- en verdeelmodel en een ander over de determinanten van het gebruik van jeugdzorg.

In het dit jaar verschenen *Gezinsrapport 2011* is een algemeen beeld geschetst van het gezinsleven in Nederland. In 2012 zal een vervolgstudie verschijnen, waarin nader wordt ingegaan op enkele

specifieke groepen, waaronder migrantengezinnen. Hiervoor zal onder meer gebruik worden gemaakt van gegevens die zijn verzameld via de Survey Integratie Minderheden 2010.

Het *ramings- en verdeelmodel voor de jeugdzorg* zal worden gebaseerd op verklaringsmodel voor behoefte aan, vraag naar en gebruik van jeugdzorg. De modellen zullen niet beperkt blijven tot de provinciale jeugdzorg in het algemeen. Ook onderdelen van de provinciale jeugdzorg (ambulant, pleegzorg, behandeling, residentieel), de gesloten jeugdzorg, jeugd –LVG en jeugd-GGZ zullen in het onderzoek worden betrokken. Met de nieuw verzamelde microgegevens uit het Onderzoek Jeugd en Opgroeien (OJO) zal het verklaringsmodel empirisch worden ingevuld. Het verklaringsmodel is een schatting, waarin de ‘keuzes’ voor de vraag naar verschillende vormen van jeugdzorg verklaard zullen worden op basis van de achtergrondkenmerken van de kinderen, hun ouders en hun buurt. Ook zal gepoogd worden op basis van de zwaarte van de problematiek te voorspellen of jongeren in lichte of zwaardere vormen van de drie jeugdzorgsectoren terecht komen. Dit project wordt uitgevoerd in opdracht van het ministerie van VWS.

Publieke opinie

Continu Onderzoek Burgerperspectieven (COB). Dit onderzoek vindt plaats sinds begin 2008 en zal ook in 2012 resulteren in vier kwartaalberichten. Naast beschrijvingen en duidingen van de stemming in het land en van maatschappelijke zorgen en houdingen tegenover de politiek, wordt elk kwartaal een thema uitgediept. In 2012 zal verder aandacht worden besteed aan opleidingsverschillen en maatschappelijk en politiek onbehagen. Het laatste onderwerp wordt onderzocht in samenwerking met de afdeling politicologie van de UvA. Resultaten zullen hun weg vinden in COB-publicaties en naar het zich laat aanzien ook in advisering van de RMO. Opdrachtgever: AZ (VoRa).

Zorg

Evaluatie Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo). Het ministerie van VWS heeft aan het Sociaal en Cultureel Planbureau gevraagd om de wettelijke vastgelegde periodieke evaluatie van de Wmo uit te voeren. De eerste evaluatie betrof de periode 2007-2009, thans loopt de tweede fase (2010-2013). Het onderzoek kent twee pijlers. Ten eerste wordt gekeken hoe gemeenten invulling geven aan de Wmo. Dit betreft onder meer de gemeentelijke voorzieningen en activiteiten, de totstandkoming en verantwoording van het gemeentelijke Wmo-beleid en de relaties tussen gemeenten en zorg- en welzijnsaanbieders. Ten tweede vindt onderzoek plaats naar de resultaten die worden geboekt voor burgers, waarbij de aandacht met name uitgaat naar de redzaamheid en participatie van mensen met een beperking. Opdrachtgever: VWS.

Al enkele keren bracht het SCP overzichtsrapporten uit over de verleners van *mantelzorg* in Nederland (2003, 2009). Naar verwachting zal in 2012 opnieuw een schatting worden gemaakt van de aard en omvang van de geboden mantelzorg. Daarnaast zal een survey onder mantelzorgers worden gehouden. Op basis hiervan zal het SCP in 2013 rapporteren over onder meer de combinatie van betaalde arbeid en mantelzorg en de behoefte aan en het gebruik van ondersteuning door mantelzorgers. Het onderzoek geschiedt op verzoek van het ministerie van VWS

Het SCP brengt, op verzoek van het ministerie van VWS, sinds 1994 regelmatig een rapportage *ouderen* over de leefsituatie en kwaliteit van leven van ouderen. Brede beschrijvende rapportages worden afgewisseld met thematische rapportages zoals de rapportage Kwetsbare ouderen in 2011 en een proefnummer van de Monitor Ouderenbeleid in 2008. In deze monitor werd nagegaan of streefwaarden van beleid gerealiseerd werden. Ook in 2012 zal het SCP aandacht schenken aan zowel vitale als kwetsbare ouderen. Over de exacte vraagstelling vindt nog overleg plaats met het ministerie.

Het SCP onderzoekt sinds 1994 de kwaliteit van leven, het zorggebruik en de maatschappelijke participatie van personen met uiteenlopende gezondheidsproblemen. Vaak wordt daarbij gekeken naar sociaaldemografische en sociaaleconomische determinanten.

Thans gaat het SCP na wat de invloed is van psychologische factoren zoals subjectief welbevinden en *psychosociale vaardigheden* (competenties). In 2012 zal in een aantal geplande surveys (Wmo-onderzoek, mantelzorg) nagegaan worden hoe groot deze invloed is. Naar verwachting zal hierover in 2013 en 2014 gerapporteerd worden.

Een groep die veel genoemd wordt als het gaat om de groei in de *verstandelijk gehandicapten* (VG) sector zijn de jongeren. Het gaat om jongeren die niet meer mee kunnen komen op school en in het gezin, veelal met gedragsproblemen of verslavingsproblematiek. De VG-sector probeert huisvesting, behandeling en begeleiding te ontwikkelen voor deze groep, die voorheen in de Jeugdzorg geholpen werd. In dit project wordt nagegaan om hoeveel jongeren het gaat en welk type zorg ze ontvangen. Verder zal nagegaan worden of ook informatie over Cluster 3-scholen in de analyses kunnen worden betrokken. Dit project wordt uitgevoerd in opdracht van het ministerie van VWS.

Zorgcarrières in verzorging en verpleging. Hoe vergaat het mensen die eenmaal zorg heb aangevraagd verder: wanneer komen ze terug voor een nieuwe indicatie, wie komen er terug en wat verandert er dan aan de geïndiceerde zorg. Om dat na te gaan hebben we de beschikking over het CIZ bestand met indicaties over de periode 2005-2010. VWS is geïnteresseerd in zo'n onderzoek. Wellicht is samenwerking met het NIDI op dit onderwerp mogelijk. Dit project wordt uitgevoerd in opdracht van het ministerie van VWS.

Internationale vergelijking verzorging en verpleging. De overheidsuitgaven voor verzorging en verpleging staan onder druk. De overheid wil het gebruik van particuliere en informele hulp stimuleren. In dit verband is het interessant in welke mate andere landen met deze problematiek te maken hebben en hoe ze hiermee omgaan. Door het aan elkaar koppelen van verschillende golven van het SHARE onderzoek naar ouderen en zorg kunnen we de internationale verschillen in de loop der tijd goed in kaart brengen. Dit project is een eigen initiatief van het SCP.

Civil society, leefbaarheid, duurzaamheid, veiligheid

Burgerparticipatie. Onder de werktitel 'Burgerparticipatie: Van inspraak naar big society?' is in 2011 een begin gemaakt met een studie naar ontwikkelingen en beleidsdoelstellingen van de politieke en sociale participatie in Nederland in historisch en comparatief perspectief. Nieuw empirisch onderzoek wordt verricht naar huidige initiatieven van een aantal gemeenten om *burgerparticipatie* te bevorderen. In 2012 zal in deze gemeenten bevolkingsonderzoek worden gedaan. Het project wordt gedaan in samenwerking met en deels gefinancierd door BZK.

Tijdsbestedingonderzoek. Het SCP publiceert al sinds 1975 over de tijdsbesteding in Nederland. Na een vergelijking van de Nederlandse gegevens uit het Tijdsbestedingsonderzoek (TBO) met die uit andere Europese landen, heeft het SCP besloten om in 2011/2012 data te laten verzamelen conform Europese onderzoeksontwerp. Op basis van deze peiling verschijnt in de loop van 2013 een studie over de tijdsbesteding van Nederlanders. Hoewel vergelijking over een langere periode mogelijk is (met inachtneming van de gewijzigde manier van gegevensverzameling), ligt de nadruk op recente ontwikkelingen en verschuivingen in de tijdsbesteding (2006-2011). Aan bod komen onder andere het tijdsbeslag van verplichtingen (onderwijs, betaalde arbeid, huishouden en zorgtaken), taakcombinatie, tijdsdruk en de beleving van de tijd. Eveneens gaan we in op trends in de vrijetijdsbesteding, de tijd voor het gezin en sociale contacten en maatschappelijke participatie. Binnen het 'vrijetijd domein' wordt apart aandacht besteed aan media en ICT, aan uitgaan en aan sport en bewegen. Tot slot komen ook de tijdstippen en ritmes van diverse activiteiten in het dagelijks leven aan de orde. Naast veranderingen in de tijdsbesteding is er speciale aandacht voor

verschillen in tijdsbesteding tussen groepen in de samenleving, zoals bijvoorbeeld tussen vrouwen en mannen en degenen met en zonder jonge kinderen.

Na het uitbrengen in 2011 van de bundel 'Informele groepen' wordt het onderzoek naar informalisering van de maatschappelijke en politieke participatie en van nieuwe particuliere initiatieven voortgezet in onderzoek van *oude en nieuwe religieuze en spirituele verbanden* en op het gebied van ideële doelen met een internationale dimensie. Voor beide terreinen zal in 2012 een publicatie worden uitgebracht.

Het SCP heeft met het ministerie van BZK/WWI een vervolgovereenkomst afgesloten op het eerste onderzoek naar de *leefbaarheid en veiligheid in de wijken* van de G30 waaronder de 40 krachtwijken. Begin 2012 verschijnen de resultaten van een verdiepende studie naar het verhuisgedrag van de middenklasse in de stad. Eind 2012 zal het onderzoek naar de effectiviteit van interventies in de stadswijken worden afgerond met een actualisering tot en met 2010 van de eerder gepubliceerde resultaten in *Wonen, wijken & interventies*.

Het SCP heeft met het ministerie van EL&I een nieuwe 5-jarige overeenkomst gesloten over voortzetting van onderzoek naar de *sociale en culturele ontwikkelingen op het platteland*. Deze overeenkomst voor de monitor Sociale Staat van Platteland loopt 1 september 2015 af. De monitor bestaat uit twee onderdelen: het monitoren van de leefsituatie (replicatie van 'Thuis op het platteland' uit 2006) en van de sociale vitaliteit van dorpen (pijler Sociaal Vitaal Platteland (SVP)). In de eerste helft van 2012 komen de resultaten beschikbaar van de leefsituatiestudie; in de tweede helft volgen de resultaten van de pijler SVP.

Met de *leefsituatie-index* geeft het SCP sinds 1974 een samenvattend inzicht in de ontwikkeling van welzijn en welvaart van Nederlanders. De vraag is of de index door het (sociale) beleid gebruikt kan worden als 'outcome' maatstaf. In dat geval wordt verbetering van de leefsituatie als beleidsdoel opgevoerd (zie bv Amsterdam en Lelystad). In samenwerking met het Verwey-Jonker Instituut wordt bekeken onder welke voorwaarden dit kan: kunnen overheden (zowel landelijk als lokaal) de leefsituatie van burgers verbeteren, hoe kunnen ze dat (direct of indirect) en waar houdt de rol van de overheid op? In 2012 zal hierover gerapporteerd worden.

Het SCP heeft met het KiM van het ministerie van I&M een 4-jarige overeenkomst gesloten voor het verrichten van onderzoek naar de sociale en culturele aspecten van *mobiliteit en mobiliteitsgedrag*. Deze overeenkomst loopt tot 1-12-2012. Na afronding van het rapport over tweeverdieners zal in overleg met het KiM worden besloten welk thema voor 2012 voor nader onderzoek in aanmerking komt.

Zowel in het publieke debat als in het overheidsbeleid zijn 'duurzaamheid' en 'duurzame ontwikkeling' de laatste jaren veel gehoorde termen. In de meeste gevallen wordt dit debat vooral toegespitst op ecologische aspecten. Als er gesproken wordt over de *duurzame ontwikkeling* van de aarde, en de bedreigingen die in dat verband op ons afkomen, gaat het vooral over het natuurlijk milieu, de klimaatveranderingen, de CO₂-uitstoot, de bedreiging van de biodiversiteit, en de verspilling en vervuiling van bodem, water en lucht. Het gaat echter ook om individuele en om collectieve gedragingen en gedragsalternatieven, het raakt aan keuzes bij het doen van economische investeringen en stimuleringen, het heeft te maken met het veranderen van instituties en beleidsvorming, er is een verband met technologische en sociale innovaties, demografische veranderingen, gender en intergenerationele relaties, en met globalisering. Op deze terreinen heeft het SCP voor het actuele debat relevante informatie en kennis in huis. In 2012 zal een verkenning worden gepubliceerd naar de sociale aspecten van duurzaamheid.

In het kader van onze bijdrage aan het EU-project Changing Perceptions of Security and Interventions (CPSI), zijn in 2010 gegevens verzameld over de angst van burgers in Amsterdam om slachtoffer te worden van criminaliteit. Voor CPSI hebben we een conceptueel kader voor angst voor slachtofferschap ontwikkeld dat in een survey onder de bevolking van Amsterdam is getoetst om te achterhalen welke factoren ten grondslag liggen aan de *angst voor slachtofferschap*. De resultaten van deze secundaire analyse komen in 2012 beschikbaar.

Het besef dat *groenvoorzieningen* weldadig kunnen zijn voor mens en buurt is in beleidskringen goed doorgedrongen, hoewel kanttekeningen zijn te plaatsen bij de bijdrage ervan aan de leefbaarheid en veiligheid in een wijk. Deze veronderstelling wordt wat breder getrokken en stelt het tuinieren wat centraler: wat is de sociale en culturele betekenis van tuinieren, als activiteit in een wijk en met welk resultaat? Is het tuinieren vooral een particuliere aangelegenheid of ontstaan er gemeenschappelijke tuinen waar buurtbewoners elkaar in vinden? Ook de betekenis van de volkstuin zal worden meegewogen. In het voorjaar van 2012 zal dit essay worden gepubliceerd.

Gebruik en productie quataire sector

In het project 'Maten voor gemeenten' rapporteert het SCP op verzoek van het ministerie van BZK jaarlijks over de *prestaties en kosten van gemeentelijke dienstverlening*. Het rapport biedt een ondersteuning voor het jaarlijkse bestuurlijk overleg en is opgenomen als bijlage bij de begroting van het ministerie van BZK ter verantwoording van de transparantie van de financiële verhouding tussen rijk en gemeenten. In het rapport wordt op landelijk niveau aandacht gegeven aan ontwikkelingen in de verschillende taakvelden, waarbij niet alleen ingegaan wordt op de kosten en de omvang van de daarvoor geleverde productie, maar ook op beleidsmatige ontwikkelingen en op de kwaliteit en effectiviteit van de dienstverlening. Dit project wordt uitgevoerd in opdracht van het ministerie van BZK.

Na de publicatie van het *profijt van de overheid* in 2011 volgt nu een verdere uitwerking naar drie gebieden: (1) de berekening van het nadeel van de overheid (heffingen/belastingen naar inkomensgroepen), (2) de herverdelende werking van inkomensoverdrachten en de mate waarin ze van invloed zijn op de inkomensverdeling, en (3) de raming van de toekomstige verdeling van inkomensoverdrachten als gevolg van veranderingen in de bevolkingssamenstelling. Dit project is een eigen initiatief van het SCP.

Na de actualisering van *Public sector performance* in 2011 volgt in 2012 een verdieping. De actualisatie had betrekking op een beschrijving van de ingezette middelen, de geleverde productie en de resulterende effecten van publieke voorzieningen in een groot aantal westerse landen. In de tweede fase zoeken we naar verklaringen van de gevonden verschillen en mogelijke beste praktijken. Dit project wordt mede gefinancierd door het ministerie van BZK.